

RIGHTS
Active citizenship and the seniors' role in the society
2019-1-IT02-KA204-063346

Aktyvus pilietiškumas ir pagyvenusių žmonių vaidmuo visuomenėje

RIGHTS

2019-IT02-KA204-063346

Kaip vykdyti neformaliojo švietimo veiklą klasėje

„Europos Komisijos parama rengiant šį leidinį nereiškia, kad patvirtina turinį, kuris atspindi tik autorių požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.“

INDEKSAS

1 ĮVADAS.....	4
1.1 Švietimo procese dalyvaujantys senjorai.....	4
1.2 Kodėl senjorai kviečiami dalyvauti šiame projekte?.....	5
1.3 Kodėl verta naudoti neformaliojo švietimo strategijas?.....	5
2 PARUOŠIMO ETAPAS.....	6
2.1 Kas dalyvaus?.....	6
2.2 Kas yra edukacinis turinys?.....	6
2.3 Kaip turėtų būti pateikiamas edukacinis turinys?.....	7
2.4 Kiek vaikų dalyvaus?.....	7
2.5 Kur bus organizuojama edukacinė veikla?.....	7
2.6 Kiek truks edukacinė veikla?.....	8
2.7 Kokių dar išteklių reikia?.....	8
2.8 Keletas kitų pastabų apie planavimą ir pasiruošimą.....	9
3 NUO PASAKŲ IKI TEISĖS.....	9
3.1 Pamokos plano sudarymas.....	10
3.2 Nuo pasakos iki teisių – praktinis įgyvendinimas.....	11
3.3 Dramatizavimas.....	11
3.4 Šeši aristoteliški pjesės elementai.....	12
3.5 Atradimas ir interpretacija.....	12
3.6 Personažo kūrimas.....	13
3.7 Nuorodos ir šaltiniai.....	13
4 ĮGYVENDINIMO ETAPAS.....	14
4.1 Kaip tinkamai organizuoti neformaliojo švietimo veiklą?.....	14
4.2 Smalsumas.....	14
4.3 Emocijos ir teigiama mokymosi aplinka.....	15
4.4 Praktinis erdvės ir laiko organizavimas.....	15
4.5 Kaip bendrauti.....	15
4.6 Kaip atlikti.....	16
4.7 Kiti spektaklio patarimai ir gudrybės.....	17

5 REFLEKSIJA.....	17
6 VEIKLOS PAVYZDŽIAI.....	18
6.1. Kaip įtraukti senjorus į pamoką mokykloje – pirmieji žingsniai ir bendras organizavimas.....	18
6.2. Lėlių teatro veikla ir pasakojimo apie teises pamokos.....	20
6.3. Suaugusiųjų ir senjorų centrų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir pradinių mokyklų bei tarptautinio lėlių festivalio organizatorių komandos bendradarbiavimas.....	23
6.4. Mokytojų bendradarbiavimas įtraukiant veiklą į formaliąsias mokymo programas.....	27
6.5. Popamokinė veikla bibliotekose.....	29
6.6. Vietos profesinės mokyklos dalyvavimas.....	31

1 ĮVADAS

„Erasmus+“ KA204 projektas „TEISĖS“ (2019-1-IT02-KA204-063346) skatina aktyvų vyresnio amžiaus žmonių pilietiškumą sukuriant tiltą tarp kartų, didinant supratimą apie socialines ir žmogaus teises, kurios yra taisyklių, pagarbos ir apsaugos pagrindas, propaguojant jas edukaciniuose kontekstuose, pasitelkiant novatoriškus pedagoginius metodus, pavyzdžiui, pasakas lagaminuose. Todėl žmogaus teisės įsilieja į dramatinis pasakas, kurios tampa tarpininkavimo įrankiu teisių vertybėms perteikti naudojantis tiesiogine pagyvenusių žmonių patirtimi.

Projektas remiasi keliais dalykais: poreikis aktyviau įtraukti senjorus į socialinį gyvenimą, funkcionalaus neformaliojo švietimo metodo, susijusio su teisėmis ir aktyviu pilietiškumu, sukūrimas, poreikis tobulinti vaikų gebėjimą geriau suvokti teises, teisių istoriją ir teisių gynimo svarbą. Todėl pagyvenusių žmonių santykis su visuomene atnaujinamas, suteikiant jiems pagrindinių visuomenės teisių, jų istorijos propagatorių, pasakotojų ir liudytojų vaidmenį, ir jie per pasakas lagaminuose perteikia jas vaikų pasauliui mokykloje.

Pasitelkiant novatorišką požiūrį – pasakas lagaminuose, projektu siekiama pakviesti vyresnio amžiaus žmones į mokyklas, kad jie perteiktų kovų už pagrindinių teisių gynimą istoriją. Norėdami tai padaryti, pagyvenę žmonės turės žinoti ir analizuoti pasakas, pritaikyti savo patirtį ir sukurti pasakojimą apie žmogaus teises, kuris bus pateikiamas mokiniams.

1.1 Švietimo procese dalyvaujantys senjorai

Ši medžiaga skirta senjorams, siekiant padėti jiems įgyvendinti savo veiklą klasėse. Ši medžiaga taip pat pagelbės senjorams savarankiško mokymosi procesuose siekiant išlikti aktyviais visuomenės nariais.

Savarankiškas mokymasis yra požiūris, elgesys ir įgūdis. Savarankiškas mokymasis grindžiamas smalsumu, kūrybišku realių žinių panaudojimu ir gebėjimu nustatyti mokymosi proceso ir jo rezultatų prasmę.

Suaugusiųjų švietimas turi keletą savybių:

- Visi suaugusieji skiriasi savo vertinga patirtimi, išsilavinimu, požiūriais, amžiumi, lytimi ir turi skirtingus mokymosi ar samprotavimo metodus.
- Daugelis suaugusiųjų yra tikri, kad žino ir gali viską.
- Kiekvienam suaugusiajam reikia skirtingos motyvacijos mokymui (mokymuisi) ir praktinei veiklai.
- Visi suaugusieji skirtingai vertina savo mokymo (mokymosi) rezultatus.

Senjorų atveju savarankiškas mokymasis ir suaugusiųjų švietimas apima keletą kitų specifinių aspektų:

- Fiziniai iššūkiai: regėjimo ar klausos sutrikimai, kūno judesių sunkumai ir pan.
- Psichologiniai iššūkiai: konfliktai tarp faktinių žinių ir naujovių; sunkumai suprantant visiškai naujas koncepcijas ar technologijas; kartais – nenoras, susijęs su įsitraukimu į patį mokymosi procesą.

- Socialiniai iššūkiai: kai kurios bendruomenės nekreipia dėmesio į senjorų, kaip vertingų žinių saugotojų, tikrąją vertę; kai kuriose situacijose senjorai gali būti įtraukti į mažiau svarbią veiklą.

Vyresnio amžiaus besimokantieji turėtų atkreipti dėmesį į keturis svarbius aspektus:

1. **Savęs supratimas.** Prieš atsisakydami mokymosi iššūkio ar kvietimo, jie gali savęs paklausti: „Ką aš žinau? Ką galiu padaryti (ar nedaryti), kad sustiprinčiau savo seniai įgytus pasiekimus? Ar turėčiau nuolat gailėtis ir verkti dėl praeities nesėkmingų akimirų?“. Atsakymai į tokius klausimus padės senjorams įvertinti savo stipriąsias puses, sumažinti savo silpnybes ir atrasti, kokiais būdais galima tobulėti ir tapti geresniais žmonėmis.
2. **Sukauptos patirties įvertinimas.** Vyresnio amžiaus besimokantieji perkelia savo patirtį į naują mokymosi laikotarpį. Atsiveria daug galimybių įgyti naujos patirties ir kartu pažvelgti į savąją iš kitos perspektyvos.
3. **Pasirengimas mokytis naujų dalykų.** Svarbu ugdyti nuostatą, kad mokymasis – tai ne tik žinių kaupimas, tai aktyvus supratimo, pojūčio ir patirties konstravimo procesas.
4. **Nuolatinio mokymo (mokymosi),** kuris galėtų būti naudingas, aktualus, malonus ir be streso, **vizija.** Mokymas nėra tik žinių ar įgūdžių perdavimas, o besimokantieji nėra tik pasyvūs „gavėjai“. Žmogus, kuris pats yra aktyvus iš prigimties, stengiasi suprasti aplinką ir joje veikti.

1.2 Kodėl senjorai kviečiami dalyvauti šiame projekte?

Šiais laikais vyresnio amžiaus žmonės pernelyg dažnai pamirštami, bet jų patirtis ir gyvenimo istorija gali daug duoti jaunajai kartai. Senjorai – tautinės ir krašto istorijos atminties nešėjai, savo akimis matę kovas dėl teisių. Jie savo žodžiais ir patirtimi gali sugrąžinti vaikus į laikus, kai dar nebuvo suteiktos pagrindinės teisės. Projektas „TEISĖS“ įtraukė vyresnio amžiaus žmones siekiant išsaugoti praeities atminimą, išlaikyti atminimą tų, kurie kovojo ir žuvo už ateitį, kurioje šiandien gyvena mūsų vaikai. Taip vaikai istorijos gali mokytis iš liudininkų, o ne tik iš knygų.

1.3 Kodėl verta naudoti neformaliojo švietimo strategijas?

Neformalusis švietimas yra ypatinga švietimo rūšis, atliekanti svarbų vaidmenį ugdymosi procese. Neformaliojo švietimo poreikį galima suprasti iš šių savybių:

- Jis yra lankstesnis. Mokomojo turinio pateikimo būdas gali būti pakeistas. Neformaliojo švietimo metodai yra labai įvairūs ir gali apimti žaidimus, teatrą, pasakojimą, tapybą, vaidmenų žaidimą ir pan.
- Aktyviau dalyvaujama. Tiek mokytojai, tiek vaikai vienodai dalyvauja mokymosi procese. Vaikai nėra pasyvūs informacijos gavėjai. Jie gali išreikšti savo idėjas, nuomones ir indėlių.

- Didesnė įvairovė. Neformaliojo švietimo metodai apima keletą sąveikos tipų. „Geriausias“ požiūris neegzistuoja, egzistuoja adekvačiausias požiūris į temą ir besimokančiuosius.
- Palengvina supratimą ir įsiminimą. Neformaliojo švietimo veiklos metu besimokantieji gali įtraukti visus savo pojūčius: uoslę, regą, klausą, lytėjimą ir net skonį. Šis būdas palengvina net pačių abstrakčiausių ir teorinių žinių supratimą.

Dėl šių savybių neformalusis švietimas yra labai geras būdas įtraukti senjorus į ugdymo procesą. Senjorai patirs laisvės pojūtį ir daug lengviau įsitrauks į veiklą nei vykdant formaliojo švietimo veiklas.

2 PARUOŠIMO ETAPAS

Prieš pradėdami dirbti su vaikais, reikėtų atsakyti į kelis klausimus:

1. Kas dalyvaus?
2. Koks yra edukacinis turinys?
3. Kaip turėtų būti pateikiamas edukacinis turinys?
4. Kiek vaikų dalyvaus?
5. Kur bus organizuojama edukacinė veikla?
6. Kiek truks edukacinė veikla?
7. Kokių dar išteklių reikia?

2.1 Kas dalyvaus?

Be vyresnio amžiaus žmonių, kiti dalyviai yra mokiniai. Šiandieniniai vaikai yra panašūs į visus žmonijos istorijos vaikus. Kita vertus, šiais laikais vaikai yra kitokie: jie aktyvūs, drąsūs, imlūs, smalsūs, protingi, kūrybingi, įžvalgūs, linksmi. Jie yra aktyvūs technologijų vartotojai, atviri naujiems dalykams, įskaitant šiuolaikines IT. Tačiau jie taip pat yra labai veržlūs ir jiems sunku ilgą laiką susikoncentruoti ties vienu dalyku, todėl bendravimas su jais turėtų būti dinamiškas (jie turi matyti, girdėti, judėti, liesti, užuosti ir ragauti). Bendraudami jie nori, kad su jais būtų elgiamasi labiau kaip su suaugusiais, kaip su lygiais, o ne kaip su mažais vaikais; jie renkasi konstruktyvų bendravimo būdą ir tikisi, kad jų bus paprašyta išreikšti savo nuomonę. Jie nekantrūs ir stengiasi viską pasiekti ir gauti iš karto. Jie nemėgsta būti spaudžiami arba kai į juos kreipiamasi moralizuojančiu tonu ar perspėjimais. Jie domisi pasauliu ir mėgsta daryti savo atradimus; jiems nereikia parengtų išvadų. Jie nemėgsta būti pasyviais stebėtojais, bet nori dalyvauti, daryti, išreikšti savo požiūrius ar nuomones. Jie įsimena vaizdingus dalykus, pavyzdžiui, neįtikėtinas istorijas ar pavyzdžius, arba tai, ką galima lengvai ir praktiškai pritaikyti. Jiems labai greitai pasidaro nuobodu, jei veikla monotoniška. Jie sugeba ilgiau išlaikyti dėmesį, jei veikla yra įdomi arba jie patenka į motyvuojančią aplinką. Jie tikisi išgirsti lengvai suprantamą kalbą. Jie mėgsta nuotykius. Jie tikisi atlygio.

Edukacinėje veikloje gali dalyvauti mokytojai (kai veikla organizuojama mokyklose) arba kitų sričių specialistai (kai veikla organizuojama kitose kultūros vietose). Šie dalyviai gali atlikti pagalbinį vaidmenį, palengvindami senjorų ir vaikų sąveiką.

2.2 Kas yra edukacinis turinys?

Atsižvelgiant į bendrą projekto temą, pateikiamas turinys bus susijęs su bet kokio pobūdžio žmogaus teisėmis. Taigi jis gali apimti pagrindines oficialiai pripažintas ir saugomas teises (teisė į gyvybę, teisė į žodį ir pan.), bendresnes ar specifines teises be oficialaus valstybių ar kitų organizacijų pripažinimo (teisė klysti, teisė į maistą, teisė gauti gerą priežiūrą, teisė į saugią visuomenę ir pan.). Taip pat, be informacijos apie teises, dar vienas labai aktualus, projektui būdingas turinys – senjorų asmeninė gyvenimo patirtis, susijusi su teisėmis: kaip suteikta teisė buvo išreikšta praeityje; kaip buvo pripažinta suteikta teisė ir kokios pastangos buvo dedamos, kol teisė buvo pripažinta; kokia jų asmeninė patirtis, susijusi su tam tikra teise.

Atsižvelgiant į labai specifinį kontekstą, ugdymo turinys gali būti įtrauktas į mokyklos mokymo programą. Esant tokiai situacijai, padedant mokytojams, tas turinys turėtų būti įtrauktas į neformalią veiklą.

2.3 Kaip turėtų būti pateikiamas edukacinis turinys?

Kaip jau buvo paaiškinta, vaikai gali nenorėti kreipti dėmesio arba jiems gali būti neįdomu, ką kas nors rodo, daro ar sako. Todėl labai svarbu iš anksto pagalvoti, kaip paskatinti jų susidomėjimą. Kad ir ką darytų suaugęs žmogus, tai turi būti įdomu ir vaikams, ir patiems suaugusiems.

Šiuo požiūriu projekte siūlomi 3 pagrindiniai metodai, kaip padaryti ugdymo procesą patrauklesnį ir įdomesnį vaikams.

- Pirmiausia, turinys siejamas su pasakomis. Vaikai įpratę klausytis ar skaityti pasakas. Šį kartą pasakos paverčiamos lėlių teatro scenarijais.
- Antra, turinys vaikams pateikiamas lėlių spektaklio metu. Lėlės-veikėjai įtraukiamos į dialogą, kurio tikslas – smagiai pateikti informaciją. Vaikai visą patirtį turi priimti kaip malonumą, o ne kaip didaktinį ar pranašesnį, suaugusiems skirtą pristatymą.
- Trečia, turinys paremtas senjorų asmeninio gyvenimo istorijomis. Šią paskutinę dalį galima organizuoti kaip refleksiją, kur senjorai įtraukia vaikus į laisvas diskusijas.

Mokomojo turinio pateikimo būdas bus išsamiau paaiškintas kitoje šios medžiagos dalyje.

2.4 Kiek vaikų dalyvaus?

Universalus neformaliojo švietimo recepto nėra. „Įprastoje“ klasėje mokosi 24–28 vaikai, tačiau ne visada spektakliai gali vykti klasėje. Kiekvieną kartą veikla turi būti pritaikyta pagal tam tikras vaikų grupės ypatybes ir ją įgyvendinančių senjorų savybes. Kai vaikų daug ir kai yra galimybė, naudingiausias būdas yra suskirstyti juos į mažesnes grupes, po 10 vaikų, ypač paskutinei užsiėmimo daliai – refleksijai.

Svarbiausia, kad visi vaikai turi aktyviai dalyvauti ir jaustis įtraukti į dalyvavimą. Užsiėmimo pabaigoje vaikai turėtų sugebėti sukurti savo istorijas apie interaktyvią patirtį. Labai svarbu rasti būdų, kaip sukurti vaikams patirtį ir prisiminimus.

2.5 Kur bus organizuojama edukacinė veikla?

Atsižvelgiant į vietos aplinkybes, neformaliojo švietimo veikla gali būti organizuojama klasėje, bibliotekoje, muziejuje ar kitose vietose, jei tenkinami keli reikalavimai:

- pasirinkta erdvė leidžia žaisti lėlių teatrą;
- yra pakankamai vietos, kad visi dalyvaujantys vaikai galėtų patogiai matyti teatrą;
- yra pakankamai vietos refleksijai ir interaktyviems užsiėmimams su vaikais.

Užsiėmimo organizavimas turėtų prasidėti iš anksto (bent prieš 30 dienų). Šiuo ankstyvu momentu, atsižvelgiant į pasirinktą vietą, diskutuojama su mokytojais, vadovais ar atitinkamais darbuotojais. Tie asmenys turėtų pritariti pačiai veiklai, jos turiniui ir siūlomam požiūriui. Šis laikotarpis reikalingas logistikos parengiamiesiems darbams: erdvei sutvarkyti, įskaitant galimus jos pakeitimus, kai kurioms specifinėms prekėms (baldams, pagalvėms, pristatymo įrangai ir pan.) įsigyti.

Ryšiai su priimančia institucija turi būti nuolat palaikomi iki pasirinktos pasirodymo dienos. Tokiu būdu šeimininkas yra informuojamas ir galima išvengti pavojų veiklai arba juos pašalinti.

2.6 Kiek truks edukacinė veikla?

Neformaliojo švietimo veiklai nėra iš anksto nustatyto laikotarpio. Tačiau pagrindinio planavimo metu gali būti atsižvelgta į įprastą pamokos trukmę.

Laikas turėtų būti padalintas tam tikru nuoseklumu. Viskas turi būti suplanuota labai kruopščiai. Šiuo atžvilgiu prieš pradėdant veiklą rekomenduojama atlikti keletą repeticijų. Repeticijos leidžia patikrinti, kiek laiko truks kiekviena veikla. Taip pat patartina daugiau dėmesio skirti kokybei, o ne kiekybei. Geriau pasirinkti ribotą teisių, kurios turi būti pateiktos vaikams, skaičių, kad tos teisės būtų gerai suprantamos.

Reikia pasilikti laiko diskusijoms, laisvam bendravimui su vaikais ir interaktyviai veiklai. Gali prireikti laiko matuoklio.

Vaikai gali išlaikyti dėmesį 7 minutes vienu metu. Todėl lėlių pjesėje turėtų būti atskiros dalys; veikla turi būti įvairi; gali būti pakeistas patalpos išdėstymas.

Kalbėjimo tempas taip pat svarbus. Suaugęs žmogus gali kalbėti 100–150 žodžių per minutę greičiu. Kalbant su vaikais, kalbėjimo tempą reikia sulėtinti iki 100 žodžių per minutę, tačiau jis neturėtų būti per lėtas, kad vaikai nenuobodžiautų. Be to, dėmesingas vaikas atkreipia dėmesį į maždaug 50 procentų visų išgirstų žodžių.

Planuojant neformaliojo švietimo veiklą, svarbu atminti, kad asmenys skirtingai susidoroja su gaunama informacija. Paprastai žmogus išsaugo informaciją taip: 10 % skaitydamas, 20 % klausydamas, 30 %

matydamas, 50 % matydamas ir girdėdamas, 70 % diskutuodamas su kitais, 80 % realiai veikdamas. Šiuo atžvilgiu vaizdinės priemonės, diskusijos ir interaktyvi veikla pagerins teigiamus edukacinės veiklos rezultatus.

2.7 Kokių dar išteklių reikia?

Atsižvelgiant į tai, kaip organizuojama edukacinė veikla, gali prireikti tam tikrų išteklių:

- aukštas baldas (ar kažkas panašaus) lėlių teatrui įrengti;
- pakankamai vietos kėdėms išdėstyti taip, kad vaikai galėtų tiesiogiai matyti teatrą; jei įmanoma, vaikai gali sėdėti tiesiai ant grindų, naudodami pagalves ar panašius daiktus;
- pagalbiniė mokomoji medžiaga: pieštukai (įskaitant spalvotus pieštukus), rašomasis popierius ar sąsiuviniai; spausdinta informacinė medžiaga; garso ir vaizdo pristatymai (įskaitant PPT pristatymus);
- kitos medžiagos; kadangi efektyvios neformaliojo švietimo veiklos recepto nėra, kiekvieną kartą galima panaudoti žaislus, medžiagas žaislams kurti ir pan.; planuojant išteklius labai svarbu nepamiršti, kad vaikai jaustųsi patogiai, žaistų, įgytų teigiamų ir džiaugsmingų prisiminimų.

2.8 Keletas kitų pastabų apie planavimą ir pasiruošimą

Senjorai, dalyvaujantys neformaliojo švietimo veikloje, nėra mokytojai, specialistai ar ekspertai. Tai žmonės, turintys vertingos gyvenimiškos patirties, ir būtent šią gyvenimo patirtį reikia pabrėžti.

Neformalusis švietimas skirtas tyrinėjimui, atradimui ir džiaugsmui. Visi dalyvaujantys „aktoriai“ yra besimokantys bendrakeleiviai ir mokymosi nuotykių partneriai. Senjorai yra vertėjai, motyvuotojai ir partneriai žmogaus teisių atradimo procese. Jie labai vertingi mokymosi ištekliai ir turėtų būti tokiais laikomi. Jų gyvenimo patirtis padės vaikams suprasti ne tik teisių prasmę, bet ir ypatingą teisių gynimo svarbą.

Kalbant apie žmogaus teises, vaikai turi išmokti gerbti kitų žmonių teises net ir neprašomi. Ugdomoji veikla turi būti pritaikyta bendram vaikų supratimo lygiui. Prieš pradėdami bet kokią formaliojo ar neformaliojo švietimo veiklą, senjorai ar mokytojai turėtų atsakyti į keletą klausimų:

- Kodėl vaikams svarbios teisės?
- Kodėl vaikams svarbu žinoti savo ir kitų teises?
- Ar yra koks nors ryšys tarp teisių ir atsakomybės?
- Ką jie jau žino apie teises?

Atsakymai gali būti pateikti po diskusijų su mokytojais. Jie žino apie savo vaikus ir gali pateikti naudingų patarimų, reikalingų tinkamai planuoti ugdymo veiklą.

3 NUO PASAKŲ IKI TEISĖS

Pagrindinė projekto „TEISĖS“ naujovė – pasakų kaip metaforų, skirtų kalbėti vaikams apie teisių istoriją, naudojimas. Šis skyrius skirtas tiesiogiai senjorams, mokytojams ar kitiems pedagogams, norintiems plėtoti teisių istoriją per pasakas lagaminuose. Čia pateikiama projekto mokymo kursų metu įgyvendintos pamokos adaptacija. Taip pat pateikiami patarimai ir nuorodos, kaip nustatyti teises, pritaikyti tinkamiausias scenas toms teisėms pristatyti ir tinkamai išvystyti personažus bei dramą.

3.1 Pamokos plano sudarymas

Pamokos plano kūrimas turėtų vykti tam tikrais etapais. Tolesni skyreliai parodo, kaip mokytojai struktūrizuoja savo pamoką, tačiau juos galima pritaikyti plėtojant edukacines veiklas apie teisių istoriją per pasakas lagaminuose.

a) Nustatykite tikslus

Turėkite aiškų supratimą, ką daryti pasibaigus veiklai ir kokius konkrečius dalykus vaikai turėtų žinoti ar sugebėti. Reikėtų atsižvelgti į jaunesnių ir vyresnių vaikų skirtumus.

b) Nustatykite mokinių poreikius

Ar parengta pamoka pristatys naują medžiagą, ar tai bus jau išmoktos sąvokos pakartojimas? Užsiėmimo pradžioje geriau informuoti mokinius, ko tikėtis, kad jie galėtų susikcentruoti siekdami užsibrėžtų tikslų.

c) Planuokite išteklius ir medžiagas

Sudarykite išteklių ir medžiagų, kurių prireiks mokant šią pamoką, pavyzdžiui, popieriaus, rašiklių ir liniuotųjų, sąrašą. Kai reikia, į planą turėtų būti įtraukti ir technologijų ištekliai – nešiojamieji kompiuteriai ir žaidybiniai mokymosi įrankiai, pavyzdžiui, programos ar mokomosios svetainės.

d) Įtraukite mokinius

Kokia pamokos prasmė, jei vaikai nėra įsitraukę? Bet kuris mokytojas nori, kad vaikams būtų įdomu tai, ko mokoma. Taigi, pateikite jiems apibūdinimą.

e) Pateikite instrukcijas ir pristatykite informaciją

Nustačius, ko bus mokoma, metas pateikti informaciją mokiniams. Atėjo laikas žaisti su lėlėmis.

f) Skirkite mokiniams laiko praktikai

Išmokę naujos medžiagos, palikite mokiniams laiko praktikuotis ar diskutuoti. Yra trys praktikos metodai:

- Vadovaujama praktika – sugrąžinti vaikus į tai, ką jie ką tik išmoko, leisti jiems pridėti savo indėlį, kai jie įgyja pasitikėjimo nauja informacija.
- Bendradarbiavimo procesas – poroje arba grupėje mokiniai kalbasi su bendraamžiais ir tyrinėja naujas sąvokas. Vaikščiodami klasėje, jei reikia, pasiūlykite papildomų nurodymų arba padėkite išsiaiškinti tam tikrus dalykus.

- Savarankiška praktika – atėjo laikas mokiniams patiems praktikuoti tai, ką išmoko. Pritaikykite savarankišką praktiką pagal pateiktą medžiagą, pavyzdžiui, naudokite darbalapius arba leiskite mokiniams parašyti trumpą esė.

g) Pamokos pabaiga

Užbaikite pamoką greitu aptarimu. Trumpai apžvelkite pamoką, įskaitant pagrindines sąvokas, kurias klasė išmoko. Paprašykite vaikų nustatyti pagrindines mintis ir pateikite jiems kitos pamokos apžvalgą, kad jie žinotų, ko tikėtis.

h) Įvertinkite pamoką

Ar pasiekti mokymosi tikslai? Naudodami trumpą viktoriną ar testą, suteikite vaikams galimybę parodyti, kad jie išmoko medžiagą. Atsižvelgiant į rezultatus, kitos pamokos planas gali apimti informacijos pakartojimą prieš pereinant prie naujos medžiagos.

3.2 Nuo pasakos iki teisių – praktinis įgyvendinimas

Galima išskirti 3 pagrindinius žingsnius kuriant pasaką apie teises:

- 1) išmanyti pasaką (labai gerai);
- 2) nustatyti fragmentus, susijusius su teise;
- 3) „iškirpti“ identifikuotus fragmentus.

Yra ir kitų dalykų, į kuriuos reikia atsižvelgti kuriant pasaką apie teises:

- pasirinktos teisės aktualumas auditorijai;
- auditorijos supratimo lygis;
- pasakų ir teisių pristatymo būdas;
- turimi laiko ištekliai;
- turimi žmogiškieji ištekliai.
- Teisės:
 - žinios;
 - supratimas;
 - emocijos;
 - dalyvavimas.

3.3 Dramatizavimas

Pjesėje dramatizuojama norint atskleisti veikėjus ir siužetą. Pavyzdžiui, užuot paaiškinus veiksmą, pjesėje jis parodomas. Spektaklyje žiūrovams reikia rodyti, o ne pasakoti.

Skaitytojų požiūriu, dramatizuota istorija yra ta, kurioje jie stebi veikėjų veiksmus ir dialogus, o ne girdi pasakotoją, „pasakojantį istoriją“.

Rašytojo požiūriu, tai reiškia, kad atlikėjai turi susilaikyti nuo reporterių, perduodančių informaciją skaitytojui, vaidmens. Atlikėjas perkelia personažus į sceną, verčia juos veikti ir kalbėti, o pagrindinių veikėjų atveju – mąstyti, jausti ir suvokti, o rašytojas ar atlikėjas turi likti nematomas.

- Leiskite skaitytojui pačiam pamatyti ir išgirsti (o gal, jei reikia, užuosti, paragauti ir paliesti) istorijos įvykius.
- Perskaitykite visą istoriją ir užsirašykite. Tinkamai redaguokite atskiras dalis. Jei istorija per ilga, turėsite ją sutrumpinti neprarandant gyvybiškai svarbios medžiagos.
- Užsirašykite visas idėjas apie personažus, scenas, rekvizitus, objektus, garsus ir kostiumus. Jei turite klasę, galite lengvai sukurti pamokų planus šia tema ir suteikti savo mokiniam galimybę tiesiogiai dalyvauti. Apsvarstykite galimybę suskirstyti juos į grupes ir leiskite kiekvienai grupei susitelkti ties konkrečiu pasakojimo elementu.
- Kurkite scenas savo spektaklyje. Tai supaprastina siužetą, palengvina supratimą ir leidžia grupei valdyti pradžią, vidurį ir pabaigą, o tai padeda repeticijų metu.
- Užsirašykite veikėjus. Jei įmanoma, demokratiškesnėmis priemonėmis sprendkite dėl veikėjų ir visų kitų vaidmenų, surengdami „personažo aukcioną“ arba tiesioginę atranką.
- daugiau informacijos: <https://hobbylark.com/performing-arts/20-Best-Tips-For-Dramatizing-Any-Story>

3.4 Šeši aristoteliški pjesės elementai

1. **Siužetas.** Įvykių ar incidentų išdėstymas scenoje. Siužetą sudaro „aiškiai apibrėžtos problemos, kurias veikėjai turi išspręsti“. Siužetas turi būti atskirtas nuo istorijos, kuri yra chronologinė įvykių, nutikusių scenoje ir už jos ribų, seka. Ne scenoje vykstantys įvykiai pristatomi per ekspoziciją (naratyvinį dialogą). Dramaturgas turi sukurti siužetą, kuris būtų ir patikimas, ir stebinantis.
2. **Veikėjas.** Siužeto veikiantysis. Veikėjai pateikia siužeto įvykių motyvus (priežastis). „Ryškūs personažai“ susiduria ir įveikia „kliūtis, kurias galima atpažinti“. Jie yra konflikto priemonė.
3. **Tema.** Priežastis, kodėl dramaturgas parašė pjesę. „Gyvenimo modelių“ nagrinėjimas gali būti didaktinis arba tiesiog gyvenimo epizodas.
4. **Kalba.** „Ryškūs personažai“, susiduriantys su atpažįstamomis kliūtimis ir jas įveikiantys, turi išreikšti save „ryškesne kalba“. Dramatiškas dialogas susideda iš dviejų dalių: naratyvinės ir dramatiškosios.
5. **Ritmas.** Spektaklio širdis. Siužetas, charakteris, kalba ir reginys turi savo individualų ritmą tam tikru laiku. Visų šių ritmų derinys sukuria įkvepiančią pjesės jėgą, vedančią į galutinę kulminaciją ir pabaigą. Ritmas kuria nuotaiką.
6. **Spektaklis.** Viskas, kas matoma ar girdima scenoje. Aktoriai, scenografija, kostiumai, šviesos ir garsai. Visi spektakliai kuria reginį – tik vieni labiau nei kiti akcentuoja tą reginį.

3.5 Atradimas ir interpretacija

Pjesėje naudojamas minimalus fonas, aprašymas ir paaiškinimai, veikėjų raida paliekama istorijos dialogui.

Skaitytojai ar žiūrovai informaciją apie personažus renka pamažu, per tekstą, kurį jie sako, dėvimus drabužius ir bendravimo su kitais veikėjais būdą.

Spektaklyje daug paaiškinimo, fono ir motyvacijos paliekama žiūrovui ar skaitytojui pačiam atrasti ir nuspręsti. Kadangi ne viskas aiškiai pasakyta, kiekvienas žiūrovas ar skaitytojas interpretuoja veiksmą pats ir gali įgyti skirtingą patirtį nei kitas žmogus, žiūrintis tą patį spektaklį.

3.6 Personažo kūrimas

a) Jausmai

Pradėkite „išjausdami“ istoriją. Kokia personažo jausmų amplitudė istorijoje? Liūdna ar laiminga? Bijo triumfuoti? Trokšta būti ciniku? Tik paprasčiausiose istorijose veikėjas turi tik vieną jausmą. Įprastai vyksta transformacija iš vienos jausmų skalės į kitą. Didžioji paslaptis yra suteikti lėlės personažui galimybę patirti jausmus, reikalingus transformacijai.

b) Linija

Susipažinus su reikalingų jausmų rinkiniu, galima pradėti kurti. Pradėkite įsivaizduodami liniją, kuri išreiškia veikėjo jausmus. Tai gali būti vingiuojanti linija, skirta gudriam veikėjui, labai griežta linija griežtam charakteriui arba sulenkta linija, rodanti tam tikrą liūdesį. Idealiu atveju reikia dviejų linijų, kad veikėjas galėtų judėti ir atskleistų transformaciją. Nubraižykite jas, sulenkite vielą ar bet ką, kas leidžia greitai ir lengvai eksperimentuoti.

c) Erdvė

Nuo linijos kitas žingsnis yra suteikti personažui formą. Kitaip tariant, veikėjo užimamą vietą. Kokia tai erdvė? Dirbdami su linija, užpildykite personažą. Kai kurie užima daug vietos, kiti labai mažai. Kai kurie personažai turi didelį svorį, kiti mažą. Kai kurie personažai yra apvalūs, kai kurie plokšti, kai kurie kvadratiniai, kai kurie dantyti. Griežtų taisyklių nėra, po kelių bandymų galima sužinoti, kas veikia.

d) Ritmas

Kai yra linija ir šiek tiek erdvės, pradedamas personažo apibrėžimas. Bet kažko trūksta. Lėlė, turinti tik liniją ir erdvę, vis dar yra negyva lėlė. Gyvenimas yra ritmas. Sustojimai ir paleidimai, krypties pasikeitimai, greitis ir lėtumas. Pradėkite palietę veikėjo ritmus. Paprastai jų būna bent du. Nebandykite priversti lėlės bėgti, vaikščioti ar ko nors konkrečiau. Tiesiog judinkite ranką erdvėje ir įsijauskite. Atėjo laikas pabandyti sugauti veikėją, kai vyksta jo jausmų kaita. Galbūt tai greitas dantytas ritmas, po kurio

seka lėtas, sunkus ritmas. Lėlė turi mokėti gerai parodyti abu ritmus ir natūraliai pereiti nuo vieno prie kito.

e) Sudėjus viską kartu

Personažų sugalvojimas labiau susijęs su žaidimu nei darbu. Tai šimtų dalykų išbandymas, bet naudojami tik vienas ar du geriausi. Kai tai padaryta, atskiros linijos, erdvės ir ritmo sąvokos susijungia į vientisą personažą, turintį daugybę jausmų. Šis procesas veda į lėlės išvaizdą, kad sužinotų, kokių judesių jai reikės. Dabar atėjo laikas paversti lėlę.

3.7 Nuorodos ir šaltiniai

<https://www.classcraft.com/resources/blog/how-to-build-a-great-lesson-plan-with-a-template/>

<http://www.literature-study-online.com/creativewriting/dramatising.html>

<https://www.sagecraft.com/puppetry/using/character.html>

4 ĮGYVENDINIMO ETAPAS

Po pasiruošimo etapo ir spektaklio kūrimo viskas yra paruošta veiklai pradėti.

Pradžioje gali būti naudinga labai trumpa įžanga. Tai laikas, kai vaikai sužino, kas bus pristatoma. Taip pat tai laikas vaikams atsakyti į keletą klausimų siekiant įvertinti jų žinių apie teises lygį.

4.1 Kaip tinkamai organizuoti neformaliojo švietimo veiklą?

Gali kilti vienas pagrindinis klausimas: kaip tinkamai organizuoti neformaliojo švietimo veiklą? Neturint tikslaus recepto, reikia atsižvelgti į keletą idėjų:

- **Originalumas.** Tai reiškia: nauja, netikėta, kita, juokinga. Tiesioginis kreipimasis į vaikus gali būti labai geras metodas.
- **Aiškumas.** Bendraujant su vaikais reikia vartoti bendrus žodžius. Nereikia demonstruoti savo kalbinio meistriškumo ar akademiinių žinių lygį.
- **Lakoniškumas.** Trumpi sakiniai normaliu kalbėjimo tempu. Po kiekvieno sakinio trumpa pauzė. Tempas turi būti ne per greitas (vaikai praras dėmesį) ir ne per lėtas (vaikams bus nuobodu).
- **Veiksmingumas.** Svarbiau padėti vaikams suprasti ką nors aktualaus ar mažiau svarbaus, nei peržvelgti daugybę įvairiausių temų ir idėjų.
- **Patrauklumas.** Drabužiai yra svarbūs: kostiumas ar tobula suknelė gali būti gražu, bet klasėje to per daug. Taip pat svarbu balsas ir kūno kalba: perdėtai aukšti ar žemi tonai bus įdomesni nei lygi

intonacija; rankų judesiai, veido išraiškos ir pan. leis vaikams susikaupti. Kita vertus, lėlės turėtų būti juokingos, su spalvingais kostiumais ir nenutrūkstamai judėti scenos erdvėje.

4.2 Smalsumas

Neformaliojo švietimo veikla projekte yra paremta teatro idėja. Senjorai užims kitokį nei įprastą vaidmenį. Vaikai turi stebėtis ir tapti smalsūs. Smalsumą galima išlaikyti pasitelkus keletą metodų:

- tikslus ir aiškus temų bei teiginių pateikimas (konceptuali idėjų projekcija);
- pavyzdžių ir tikrų faktų pateikimas (faktinė projekcija);
- teigiamų ir šiltų emocijų išreiškimas (emocinė projekcija).

4.3 Emocijos ir teigiama mokymosi aplinka

Sėkminga neformaliojo švietimo veikla reiškia natūralų elgesį. Senjorams (ar bet kuriam kitam asmeniui) nereikia nervintis ar bijoti prieš pradėdant veiklą. Norint susidoroti su tokiomis emocijomis labai pravers geras pasiruošimas ir repeticija. Tai apibūdinus keliais juokingais žodžiais tokia emocinė būsena gali būti naudinga. Vaikai to nepriims kaip silpnybės, o kartu juokdamiesi sukurs labai teigiamą mokymosi atmosferą.

Norint kovoti su tokiomis emocijomis, pravartu turėti gerai paruoštą aplinką: pagrindines priemones, paruoštą pagalbinę medžiagą, veikiančias technologijas (kompiuterį, vaizdo projektorius, garsiakalbius ir pan.).

Teigiama mokymosi aplinka yra tokia, kurioje visi dalyviai, senjorai ir vaikai, aktyviai dalyvauja: bendrauja, bendradarbiauja, bendrauja vieni su kitais. Norint paskatinti dalyvauti, svarbu palikti vietos klausimams ir priimti visus pateiktus atsakymus.

4.4 Praktinis erdvės ir laiko organizavimas

Užsiėmimo metu gali būti naudojami mažo dydžio popieriaus lapeliai. 10 x 15 cm dydžio popierius puikiai tiks: patogus tvarkyti, tinka trumpiems sakiniams. Jei popierius spalvotas, tai dar linksmiau ir patraukliau. Kalbant apie diskusijas ir klausimų bei atsakymų sesiją, patartina užsirašyti: kartais atmintis gali pavesti.

Pagalbinės medžiagos naudojimas neturėtų būti svarbesnis už temos veiklas. Šios pagalbinės priemonės pabrėš temas ir bus naudojamos paversti visą bendravimą kažkuo įsimintinu, įdomiu ir linksmu.

Vaikų susodinimas puslankiu palengvins jų įsitraukimą į veiklą ir senjorų bei vaikų akių kontaktą.

Veikla vyks pagal anksčiau aptartą ir suderintą planą su mokytojais (kai užsiėmimas organizuojamas mokyklos klasėje) arba darbuotojais (kai užsiėmimas organizuojamas bibliotekoje, muziejuje ar kitoje vietoje).

Minėtas įvadas turi būti trumpas, aiškus, su intriga, sutelkiantis ir skatinantis susidomėjimą. Šią įžangą reikėtų išmokti atmintinai ir keletą kartų parepetuoti šeimos narių ar draugų akivaizdoje prieš renginį.

Įvadas bus susietas su galutiniu apibendrinimu. Šis paskutinis įsikišimas apibendrins, apie ką buvo pjesė, kokią informaciją sužinojo vaikai. Be to, paskutinis įsikišimas turi apdovanoti vaikus už aktyvų dalyvavimą ir turėti staigmeną, pavyzdžiui, atvirą iššūkį būsimai veiklai.

4.5 Kaip bendrauti

Svarbu bendrauti su vaikais taip pat, kaip ir su suaugusiais. Rimta informacija bus perduodama rimtai, siekiant pabrėžti svarbą. Kita informacija gali būti perduodama žaismingu būdu.

Kai vartojamos tokios frazės, kaip „Išgirsite ką nors negirdėto ir pamatysite kažką neregėto“, arba „Šiandien jūsų laukia ypatinga staigmena“ arba „Jums patiks viskas, ką aš pasakysiu“, – duodamas pažadas laukti kažko nepaprasto ar ypatingo ir jo turi būti laikomasi. Priešingu atveju vaikai gali susierzinti arba prarasti susidomėjimą.

Kadangi neformaliojo švietimo veikla susijusi su lėlių teatru, kalba prieš dramos spektaklį ir po jo bus vaizdinga, išraiškinga, trumpais sakiniais ir trumpomis pauzėmis po frazių. Vaikai turi aiškiai girdėti sakinio pradžią ir pabaigą.

Kai vaikai pradeda kalbėti, judėti, nekantrauja ar jaučia nuobodulį, gali būti panaudoti iš anksto paruošti triukai ar juokeliai, kad vėl būtų atkreiptas vaikų dėmesys. Nepatartina naudoti garsesnio balso ar griežtų replikų: niekam nereikia išsigandusių vaikų.

Jei atsitiktinai kažkas iš to, ką planuota pasakyti ar padaryti, pamirštama, tai nėra katastrofa. Trumpa improvizacija su ta pačia mintimi, bet su šypsena ar nežymia juoko gaidėle išgelbės situaciją.

Vaikų ko nors paklausus, atsakymo reikia laukti ramiai, neskubant. Blogų atsakymų nėra. Visi atsakymai yra plytos, skirtos ugdyti vaikų pasitikėjimą savimi ir žinių bokšto statybą. Bet kokie teisingi atsakymai turi būti pagirti, vėlgi ramiai. Jei vaikai klausimo negirdėjo arba nesuprato, klausimas bus pakartotas arba reformuluojamas, kad būtų aiškus.

Kiekvieną kartą, kai vienas ar daugiau vaikų pasako ar padaro ką nors gero, bet koku būdu susijusio su pagrindine užsiėmimo tema (žmogaus teisės), pagirkite juos. Pagyrimai turi būti aiškūs ir skirti tiesiogiai tiems vaikams. Užsiėmimo pabaigoje būtina pasakyti pagyrimo žodžius visiems vaikams.

4.6 Kaip atlikti

Prieš renginio pradžią ir užsiėmimo metu visus kitus rūpesčius reikėtų palikti nuošalyje. Užsiėmimas skirtas vaikams ir yra apie žmogaus teises, o ne apie asmenines problemas ir rūpesčius. Tiesą sakant, kaip ir aktoriai teatro spektaklyje, edukatorius vaidina vaikams vaidmenį. Net ir tada, kai edukatorius būna ne pačios geriausios nuotaikos, svarbu šypsotis. Šypsena sukurs tinkamą patirtį vaikams, pagerins ir edukatoriaus nuotaiką.

Rekomenduojama judėti, būti arčiau visų vaikų, su visais turėti akių kontaktą. Taip vaikai supras, kad kiekvienas iš jų yra svarbus ir visi jie yra mokymosi veiklos dalis. Visą laiką išlaikyti rimtą veidą vaikams

yra pirmasis žingsnis kuriant interaktyvią edukacinę veiklą. Kai tik įmanoma, bendravimas su vaikais bus tiesioginis ir aiškiai demonstruojamas.

Edukatoriaus laikysena turi būti atpalaiduota, natūrali ir laisva. Neformalusis švietimas yra mokymasis, o ne mokymas. Vaikai įpratę gerbti senjorus. Šito turėtų pakakti. Mainais senjorai jausis patogiai, turėdami natūralų veido išraiškos, kalbos turinio ir kalbėjimo stiliaus ryšį.

Didelė bendravimo dalis vyksta balsu. Aiškus, ne per stiprus, ne per tylus, besikaitaliojančios intonacijos balsas neleis vaikams apsnūsti ir įtrauks juos. Vartojamas žodynas turi atitikti vaiko amžių. Reikia vengti labai turtingo žodyno su specializuotais posakiais ar žodžiais. Vaikai nuo pat pradžių turėtų suprasti, apie ką kalbama. Kai atrodo, kad vaikai nežino žodžio ar posakio, reikia patikrinti, kaip jie supranta. Jei pasirodo, jog nesuprato, žodis ar posakis turi būti, jei reikia, ir kelis kartus paaiškintas.

4.7 Kiti spektaklio patarimai ir gudrybės

- Lėlė – tai tu, tu – lėlė: būkite linksmas ir lėlė bus laiminga; pykite ir lėlė pyks; nusišypsokite ir lėlė juoksis...
- Kai vaidinate su lėle, žiūrėkite į ją, o ne į savo kolegą lėlininką.
- „Užpildykite“ sceną lėlės judesiais.
- Kai kalbama apie lėlės personažą, judinkite tą lėlę.
- Kai lėlė kalba, judinkite tą lėlę.
- Kai dvi lėlės kalbasi viena su kita, kalbančioji juda labiau nei ta, kuri klausosi.
- Lėlė neturi mimikos. Jos emocijas išreiškia jūsų balsas. Kalbėkite garsiau, keiskite balsą, kalbėkite išraiškingai.
- Jei pamiršote eilutę iš scenarijaus, improvizuokite, bet neleiskite lėlei tylėti.

5 REFLEKSIJA

Prieš baigiantis užsiėmimui reikėtų skirti laiko refleksijai, apibendrinti jos metu pristatomas temas (aptariamąs teises) ir išanalizuoti bei įvertinti visą veiklą. Ši paskutinė veiklos dalis turi būti susijusi su įvadu ir apimti visas veiklos dalis.

Refleksijos metu derėtų atsakyti į tokius klausimus:

- Koks yra edukatoriaus (senjoro) suvokimas apie veiklą?
- Kaip veiklą vertina mokytojai ir kiti dalyviai?
- Koks vaikų požiūris į ją?
- Kuri dalis buvo sėkminga? Kodėl? Kas padarė ją sėkminga?

- Kas nebuvo gerai? Kodėl?
- Kaip sėkmingai vaikai buvo įtraukti į diskusiją? Kiek jie buvo aktyvūs?
- Kaip buvo skatinamas vaikų susidomėjimas? Kokios yra stipraus ar silpno vaikų susidomėjimo priežastys?
- Ar klausimai buvo aiškūs? Kaip vaikai į juos atsakė?
- Ko vaikai išmoko?
- Koks buvo bendravimo stilius? Ką reikėtų patobulinti ir kodėl?
- Ką kitą kartą galima padaryti kitaip? Kodėl?
- Ką sužinojo ir atrado senjoras?

Refleksija gali būti įgyvendinama atviros diskusijos su vaikais, mokytojais ir kitais dalyviais metu, užduodant tiesioginį klausimą. Taip pat gali būti naudojamos dėžutės, vaizduojančios skirtingas vertinimo temas, kiekvienas dalyvis pagal savo vertinimą gali įdėti bet kokios rūšies žetoną (sagas, popieriaus lapelius ir pan.). Taip pat galima naudoti voratinklio vertinimo įrankį.

6 VEIKLOS PAVYZDŽIAI

Toliau pateiktose lentelėse yra apibendrinti projekto metu partnerių įgyvendintų veiklų pavyzdžiai. Jie gali būti naudojami kaip geroji praktika, kuria reikia vadovautis ateityje įgyvendinant neformaliojo švietimo veiklą.

6.1. Kaip įtraukti senjorus į pamoką mokykloje – pirmieji žingsniai ir bendras organizavimas

PARTNERIS	Asociacija ARID – Lenkija
TEMA	Pagyvenusių žmonių įtraukimas į pamoką mokykloje
VEIKLOS PAVADINIMAS	Įtraukti senjorus į teatro veiklą mokyklose
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	Senjorai Mokytojai Pradinių klasių mokiniai Vidurinių mokyklų mokiniai
TRUKMĖ	4 susitikimai po 2 val.

VIETA	Klasė
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Suteikti informaciją apie lėlių teatro panaudojimo galimybes mokyklos veikloje; • Pristatyti mokyklų direktoriams ir mokytojams, kaip senjorai gali prisidėti prie spektaklio rengimo ir įgyvendinimo; • Senjorų įtraukimo į spektaklio rengimą svarba; • Informacijos apie žmogaus teises perdavimo vaikams svarba, padedant suaugusiems (mokykloms ir senjorams); • Tolesnės veiklos, susijusios su projekto „TEISĖS“ tikslais, plėtra.
VEIKLOS APRAŠYMAS	<p>1. Susitikimas su mokyklų direktoriais</p> <p>Norint efektyviai įtraukti senjorus į mokyklos veiklą, reikia pradėti nuo susitikimo su mokyklos direktoriumi. Įgyvendinant projektą ARID kartu su Senjorų centro atstovu susitiko su mokyklos direktoriumi ir pristatė projekto „TEISĖS“ tikslus ir uždavinius bei galimą tikslų ir produktų panaudojimą mokyklos veikloje. Tai buvo esminis taškas veiklai, nes leidimą ją įgyvendinti turi duoti mokyklų direktoriai.</p> <p>2. Susitikimas su mokyklų mokytojais</p> <p>Mes susitikome su dviem mokyklomis – viena specialiąja pradine mokykla Krokuvoje ir Limanovos vidurine mokykla. Abiejose mokyklose pradėjome nuo senjorų įtraukimo į mokyklos veiklą tikslų pristatymo. Skirtumas buvo tik pamokų turinys: pradinukams paprastesnis, vidurinės mokyklos mokiniams – skirtas labiau pažengusiems. Nepaisant to, susitikimo su mokytojais tikslas buvo pristatyti siūlomas veiklas, kurias senjorai galėtų įgyvendinti kartu su mokyklomis. Siūlėme bendradarbiavimo scenarijų.</p> <p>Pamokos apie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lėlių gamybos techniką; • scenos ir aplinkos plėtrą; • scenarijaus kūrimą; • veiklos tobulinimą. <p>3. Nuolatinis mokyklų bendradarbiavimas su mokytojais per kas savaitines pamokas, kuriose vyresnieji dalyvauja tam tikros struktūros mokyklos veikloje.</p> <p><i>1-oji pamoka:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pamokos tikslo pristatymas mokytojams ir vaikams; 2. Teatro elementų pristatymas; 3. Lėlių gamybos technikos pristatymas;

	<p>4. Spektaklio pristatymas; 5. Senjorų atliktas pasirodymas; 6. Diskusija.</p> <p><i>2 pamoka:</i></p> <p>1. Vaikų atranka vaidinti su lėlėmis; 2. Spontaniškas vaikų pasirodymas panaudojant lėles ir vaidinant; 3. Baigiamoji diskusija apie bendradarbiavimą ir teatro panaudojimo galimybes mokant vaikus apie žmogaus teises.</p> <p>Spektaklio trukmė – 45 minutės (1 pamoka).</p>
<p>MEDŽIAGOS, IŠTEKLIAI, TECHNINIAI REIKALAVIMAI</p>	<p>Medžiaga, reikalinga visoms spektaklio dalims sukurti (lėlės, scena, scenarijus ir kt.).</p>
<p>ĮKELTOS NUOTRAUKOS AR VAIZDO ĮRAŠAI</p>	

6.2. Lėlių teatro veikla ir pasakojimo apie teises pamokos

PARTNERIS	Polo Europeo della Conoscenza – Istituto Comprensivo di Bosco Chiesanuova – Italija
TEMA	Mokyklų ir kultūros asociacijų bendradarbiavimas
VEIKLOS PAVADINIMAS	Teisių istorijos: pasakos lagamine ir mūsų asmeninės istorijos
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	Pradinių klasių mokiniai Vyresnio amžiaus žmonės Kultūros asociacijos animatoriai Mokytojai
TRUKMĖ	3 susitikimai po 2–3 valandas
VIETA	Klasės ar plačios erdvės mokykloje (teatras, biblioteka ir kt.)
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Lėlių teatro kalba supažindinti vaikus su pagrindinių teisių svarba ir kova už jų apsaugą; • Per senjorų pasakojimą pristatyti vaikams svarbias istorines asmenybes kovoje už teises; • Tobulinti bendravimo įgūdžius; • Tobulinti kalbos ir rašymo įgūdžius, naratyvinio teksto taisyklių supratimą; • Padėti vaikams rašyti pasakas apie teises; • Stiprinti mokyklų ir kultūros asociacijų bendradarbiavimą siekiant bendro vaikų sąmoningumo ugdymo tikslo; • Skatinti neformaliųjų metodų taikymą kasdienėje akademinėje veikloje.
VEIKLOS APRAŠYMAS	<p>Veikla mokykloje įgyvendinta bendradarbiaujant su šiomis institucijomis:</p> <p>– „Favolavà“: į pensiją išėjusių asmenų kultūrinė asociacija, kuri savanoriškai vaidino lėlių teatrą mokyklose.</p> <p>– „Del Miglio“ leidėjas: leidyklos atstovas, daug dirbantis su vaikais ir mokyklomis, skatinančiomis skaityti ir rašyti.</p> <p>Pasakos apie teises buvo vaidinamos keliose mokyklose. Pateikiama pagrindinė pamokų struktūra.</p> <p><u><i>1 pamoka – lėlių spektaklis (bendradarbiaujama su kultūros asociacija „Favolavà“)</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veiklos, kuri bus įgyvendinama, pristatymas. 2. Medžiagos demonstravimas, lėlių ir teatro istorija. 3. Teisių svarbos bei to, kaip teisių samprata keitėsi per istoriją, pristatymas per

animaciją ir trumpus pasirodymus: pradedant urviniu žmogumi, vėliau supažindinant su svarbiausiomis teisėmis, atsižvelgiant į vaikų žinias, patirtį ir jautrumą.

4. Senjorai leidžia vaikams laisvai reikšti savo mintis apie jiems svarbias teises, skatindami dialogą (teisės į šeimą, žaidimą, pagalbą kitiems, į mokyklą, į teisingumą vertė ir t. t.). Vaikai paprastai rodo didelį susidomėjimą ir dalyvauja dialoge, išreiškdami savo asmenines nuomones ir ragindami užtikrinti lygias teises visiems vaikams žemėje... ir būtent taip atsitiko.

Jauniausiems vaikams teisės buvo pristatomos kaip „šarvai“, galintys apginti pačius trapiusius ir leisti jiems gyventi taikiai. Šios teisės yra tų, kurie atėjo prieš mus ir paliko mums didelės vertės palikimą, kurį turime pažinti, kad jo neprarastume, meilės vaisius. Su vyresniais vaikais buvo galima gvildinti jautresnes temas, tokias kaip teisė į savo kultūrą, teisė į politinį prieglobstį iš karo zonų ir kt.

5. Po įžangos prasideda lėlių spektaklis. Pavyzdžiui, italų „Don Kichoto“ vaidinimo atveju paralelės su dviejų teisėjų Falcone ir Borsellino gyvenimais leidžia ištirti, kaip mafija atima pagrindines teises – nuo teisės į gyvybę, į teisingumą iki teisės į laisvę. Kita vertus, Pinokio istorija leidžia tyrinėti tokias temas kaip teisė turėti vardą, teisė žaisti, teisė į atleidimą, teisė eiti į mokyklą, teisė būti išgydytam.

Spektaklis visada labai lankomas ir vertinamas.

6. Pasibaigus spektakliui, visi vaikai kviečiami išbandyti lėlę, pamatyti, kaip ji laikoma ir kaip ją galima panaudoti, bei pabendrauti su savo klasės draugais.

2 pamoka. Sukurkite naujus personažus (bendradarbiaujama su „Del Miglio Publisher“)

7. Edukatorius prašo vaikų prisiminti spektaklį ir pirmame susitikime suvaidintas teises. Trumpai aptariamos pagrindinės temos, ypač atsižvelgiant į pjesės struktūrą ir veikėjus.

8. Tada mokiniai kviečiami aptarti personažą ir padiskutuoti apie jo savybes. Paskui mokiniai sukuria savo personažą.

3 pamoka. Sukurkite siužetą (bendradarbiaujama su „Del Miglio Publisher“)

9. 3 pamokos metu leidėjas paaiškina „siužeto“ sąvoką. Mokytojas pateikia labai gerai žinomų vaikams istorijų, tokių kaip „Pelenė“, „Alisa Stebuklų šalyje“ ar „Haris Poteris“, pavyzdžius. Tokiu būdu mokiniai supranta, kaip sukurti istoriją.

Didaktika pritaikyta klasės tipui: diskursyvesnė, su grupiniu darbu jaunesnėms klasėms ir techniškesnė vyresniems.

10. Naudodami ankstesnėje pamokoje sukurtus personažus mokiniai kuria savo

	pasaką ar istoriją apie teises. Jei vaikams reikia kito susitikimo, kad pabaigtų pasakojimą, jis gali būti surengtas.
MEDŽIAGOS, IŠTEKLIAI, TECHNINIAI REIKALAVIMAI	Lėlių teatras lagamine
ĮKELTOS NUOTRAUKOS AR VAIZDO ĮRAŠAI	

6.3. Suaugusiųjų ir senjorų centrų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir pradinių mokyklų bei tarptautinio lėlių festivalio organizatorių komandos bendradarbiavimas

PARTNERIS	Consejería De Educación. Junta De Castilla Y León – Ispanija
TEMA	Suaugusiųjų ir senjorų centrų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir pradinių mokyklų bei tarptautinio lėlių festivalio organizatorių komandos bendradarbiavimas
VEIKLOS PAVADINIMAS	Teisės, istorija, gyvenimas ir tiltai. Nuo lėlių teatro pradinių klasių pamokose iki tarptautinio lėlių festivalio
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	Pradinės mokyklos Suaugusiųjų centrai Vyresnio amžiaus žmonės Mokytojai Švietimo generalinės direkcijos

	Kultūros ir švietimo asociacijos Įkalinimo įstaigos (per švietimo sritį)
TRUKMĖ	<ul style="list-style-type: none"> • Mokyklose: 2 užsiėmimai po 2 valandas ir 1 užsiėmimas papildomai. • Veiklos, skirtos palaikyti ir apmokyti senjorus: 7–8 mėn. • Atviras spektaklis mokykloms tarptautinio lėlių festivalio kontekste. Vienas užsiėmimas 1,5 val.
VIETA	Susirinkimų salės Klasės Mokyklos kiemai Teatrai Plačios erdvės bibliotekose, rotušėse, miesto aikštėse...
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti aktyvų vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą, keičiant jų socializaciją, didinant pasitikėjimą savimi ir didesnį įsitraukimą į ugdymo procesą; • Vertinti vyresnio amžiaus žmonių vaidmenį visuomenėje per jų išgyventą patirtį; • Pripažinti ir skatinti aktyvų vyresnio amžiaus žmonių, kaip teisių propaguotojų ir gynėjų, dalyvavimą; • Su senjorais analizuoti pamatinių teisių deklaracijas; • Išmokyti senjorus žodinės raiškos techniky, kurios leistų jiems jaustis užtikrintai, kai reikia pradinio mokyklinio amžiaus mokiniams dramatinizuoti ir pasakoti pasirinktas ištraukas, susijusias su pamatinių teisių gynimu; • Supažindinti jaunąją kartą, kaip svarbu ginti savo ir visos visuomenės teises; • Užmegzti bendradarbiavimą tarp švietimo ir kultūros organizacijų ir mokyklų, siekiant skatinti vaikų sąmoningumą.
VEIKLOS APRAŠYMAS	<p>Senjorų mokymo ir paramos veiklos (veikla prieš einant į mokyklą)</p> <p>Spalio–sausio mėn. mokytojai, suaugusieji ir senjorai atliko tarpdisciplininį darbą įvairiose srityse.</p> <p>Kalbos srityje senjorai tobulina skaitymo, rašymo, gramatikos, intonacijos, dikcijos, semantikos ir bendravimo įgūdžius. Jie taip pat dirba su kūno išraiškos technikomis ir skiria mėnesį (1 užsiėmimas arba 2 valandos per savaitę) pasikalbėti apie tai, prie kokios gyvenimo patirties juos atveda pasakos, kurią jie ketina suvaidinti, ištrauka. Tai paskatina suaugusiųjų centrų mokytojus dirbti socialinių mokslų ir meninio ugdymo srityse: istorinė situacija ir kontekstai, susiję su skirtingų kartų vertybių</p>

perteikimu, teisių analize, geografine padėtimi, tradicijomis, perteikimu žodžiu ir raštu. Lėlių ir dekoracijų kūrimas (senjorai taip pat gamino, statė ar kūrė lėles).

Nuo sausio mėn. vidurio mokytojai ir senjorai 1,5 valandos veiklą skiria spektakliui repetuoti, pokalbiui apie slypinčias teises ir savo gyvenimo patirtį. Jie taip pat pradeda geriau pažinti vienas kitą. Tai svarbu, nes senjorai nebūtinai vienas kitą pažinojo anksčiau, o jei ketina dirbti kartu ir lankyti pradinės mokyklas, jiems reikia įgyti pasitikėjimą ir priklausymo grupei jausmą.

Dėl sukauptos patirties spektaklio repeticijoms su senjorais patartina praleisti 2 ar 3 mėnesius. Vyresnio amžiaus žmonės nėra mokytojai ar profesionalūs aktoriai, o kai kurie jų mokosi skaityti ir rašyti suaugusiųjų mokykloje, todėl prieš eidami į klasę su pradinukais turi pasitikėti savimi.

Trumpame vaizdo įrašė kai kurie vyresnio amžiaus žmonės, įrašyti projekto pabaigoje, paaiškino, koks iššūkis buvo pradžioje, pasakoja apie savo baimes. Atlikę pasirodymus jie išreiškia džiaugsmą ir didžiuojasi, kad išgyveno „baimes“, nesaugumą, jiems pasirodė nuostabus ryšys su vaikais bei tai, kaip jie galėjo nutiesti tiltą tarp kartų:

<https://www.facebook.com/100079321759676/videos/3350844898486551/>

„Teisės į abi puses“

1 etapas – „Teisė į priekį“: vyresnio amžiaus žmonės su vaikais ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir pradinėse mokyklose.

1 sesija – senjorų ir mokytojų prisistatymas. Ši sesija vyksta prieš vyresnio amžiaus žmonėms atvykstant į klasę. Tiek suaugusiųjų centrų, tiek pradinių mokyklų mokytojai, tiek vyresnio amžiaus žmonės kartu surengia susitikimą, kuriame paaiškina užsiėmimo tikslą klasėje.

2 sesija – į mokyklą atkeliauja lėlės ir universalios pasakos bei teisės (suaugusiųjų mokyklų ir pradinių mokyklų bendradarbiavimas):

- Vyresnio amžiaus žmonės, palaikomi ir lydimi suaugusiųjų mokyklos mokytojų, su lagaminu eina į pradinę mokyklą. Jie prisistato vaikams, supažindina su personažais ir istorija, esančiais lagamine.
- Senjorai klausia vaikų, kokios, jų nuomone, yra teisės, ar yra apie jas girdėję. Filme „Don Kichotas“ senjorai įtraukia vaikus į lėlių spektaklį, nes sukūrė jiems „Don Kichoto“ kelionių ir nuotykių riterių bei damų teisių gynėjų vaidmenį kartu su Don Kichotu ir Sanča. Vaikai labai džiaugėsi galėdami dalyvauti užsiėmime, jie parodė didelį susidomėjimą ir dalyvavimą tiek lėlių spektaklio metu, tiek pokalbiuose su senjorais.

2 etapas – „Teisės atgal“: pradinių klasių vaikai lankosi suaugusiųjų ir senjorų

	<p>centruose.</p> <p><u>3 sesija</u> – anapus lėlių teatro: 2 etapas ir sesija turi savo privalumų po lėlių vaidinimo ir dialogo su vaikais. Mokiniai vis dar nori kalbėtis ir pabendrauti su senjorais apie jų gyvenimo patirtį, skirtingas teises... vaikai norėjo daugiau laiko kartu su senjorais. Tiltas, nutiestas tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir pradinių mokyklų bei senjorų, tęsis ir ateinančiais metais. Kitais metais lėlių teatras bus vaidinamas su daugiau klasių, net jei projektas bus baigtas.</p> <p>Atviras spektaklis mokykloms tarptautinio lėlių festivalio kontekste</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vyko bendradarbiavimas su tarptautinio lėlių festivalio organizacine komanda (https://titirimundi.es/). Tai reiškia, kad tarptautinis lėlių festivalis „Titirimundi“ turi edukacinį padalinį ir su jais susisiekiame paaiškinti apie projektą bei pasiūlyti senjorams dalyvauti mokykloms pateikiamoje programoje. Kontaktinis el. paštas yra viešas ir atviras visoms šalims (titiricole@titirimundi.com). • Tarptautinio lėlių festivalio organizacinė komanda iš karto sutinka ir išreiškia palaikymą senjorų dalyvavimui tarptautiniame lėlių festivalyje, suteikdama jiems pakankamai erdvės ir laiko suvaidinti savo pasaką apie teises pagal mokykloms pateikiamą programą. • Senjorų dalyvavimas tarptautiniame lėlių festivalyje truko 1,5 val. Per tą užsiėmimą jie supažindino su teisėmis, veikėjais, paaiškino istoriją, vaidino lėlių teatrą. Tada buvo skirtas laikas kalbėtis su vaikais. Mokiniai galėjo išsakyti savo mintis, jausmus, ką žino apie teises, apie kurias teises girdėjo... • Senjorai pasakojo mokiniams apie savo gyvenimo patirtis. Kai kurie galėjo lankyti mokyklą būdami maži, bet daugelis ne, turėjo pradėti dirbti labai anksti, reikėjo padėti tėvams išgyventi. Vaikai parodė didelį atsidavimą, o kai kurie iš jų pasakojo apie savo senelių išgyventas patirtis. Senjorai tuo pasinaudojo ir skatino vaikus toliau kalbėtis, klausytis ir džiaugtis miestelio senelių, giminaičių ar kitų vyresnio amžiaus žmonių išmintimi.
<p>MEDŽIAGOS, IŠTEKLIAI, TECHNINIAI REIKALAVIMAI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lėlių teatras lagamine. • Siekdami padėti senjorams, kurie jautėsi mažiau pasitikintys, užmezgėme bendradarbiavimą su dramos mokyklos auklėtiniais ir mokytojais, su džiaugsmu priėmusiais savanorišką bendradarbiavimą.
<p>NUORODOS, JEI YRA (svetainė – knygos)</p>	<p>Servantesas Saavedra, Migelis (1953). El ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha.</p> <p>Manuelio de Falla libretas: https://www.manueldefalla.com/es/obras/obras-escenicas/el-retablo-de-maese-pedro</p>

<p>ĮKELTOS NUOTRAUKOS AR VAIZDO ĮRAŠAI</p>	<p>Projekto pabaigoje nufilmuotas trumpas senjorų vaizdo įrašas, kuriame jie išreiškia, kaip projektas „TEISĖS“ ir bendravimas su vaikais papasakoja apie teises daro įtaką jų gyvenimui (patirti iššūkiai ir galimybės):</p> <p>https://www.facebook.com/100079321759676/videos/3350844898486551/</p> <p>Žinios apie projekto „TEISĖS“ lėlių teatro spektaklį Tarptautinis lėlių festivalis „Titirimundi“.</p>
--	---

6.4. Mokytojų bendradarbiavimas įtraukiant veiklą į formaliąsias mokymo programas

PARTNERIS	Panevėžio rajono švietimo centras – Lietuva
TEMA	Mokytojų bendradarbiavimas įtraukiant veiklą į formaliąsias mokymo programas
VEIKLOS PAVADINIMAS	Jeį nesimokysi, tapsi...
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	11–12 metų mokiniai Mokytojai Senjorai
TRUKMĖ	2 mėnesiai
VIETA	Mokykla, mokinių namai
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Išlaisvinti vaikų kūrybiškumą interpretuojant pasaką „Pinokio nuotyčiai“ ir aptarti žmogaus teises
VEIKLOS APRAŠYMAS	<p>1 etapas. Karlo Kolodžio (Carlo Collodi) knygos „Pinokio nuotyčiai“ skaitymas ir interpretacija.</p> <p>Gimtosios kalbos pamokų metu mokiniai kartu su mokytoja skaitė Karlo Kolodžio knygą „Pinokio nuotyčiai“. Pirmoji pamoka skirta susipažinti su knygos autoriumi, knygos kilme, kompozicija ir struktūra bei pagrindine knygos tema. 2–3 pamokos skirtos susipažinti su veikėjais, knygos problemomis ir pagrindiniu siužetu.</p> <p>2 etapas. Teisės į mokslą atpažinimas ir ryšys su teisių atsiradimo istorija.</p> <p>Istorijos pamokos metu istorijos mokytojas pristato šalies mokyklų istoriją ir akcentuoja teisę į mokslą. Mokiniai taip pat aptaria, kokias dar teises jie žino.</p> <p>3 etapas. Pinokio portreto gamyba technologijų pamokoje.</p>

	<p>Technologijų pamokos metu mokiniai iš medžio (faneros) gamina Pinokio portretą, pasitelkia fantaziją kuriant portretą, matuoja, piešia ir dažo. Vėliau jis gali būti naudojamas kaip dekoracija arba knygų stovas.</p> <p>4 etapas. Lėlių gamyba namuose su tėvais ir seneliais bei mokinių veikla; kūrinio pristatymas šeimos nariams.</p> <p>Teatro mokytojas skaito paskaitą apie lėlių gamybos būdus. Vienas iš lėlių gamybos būdų – lėlės iš senų kojinių ir pirštinių, naudojant senas sagas ir kitas medžiagas. Mokiniai turi pasitelkti savo vaizduotę apibūdinami pasirinktą personažą. Mokiniai pasirenka katę, lapę, Pinokį, Romeo, Geppetto arba Svirplį. Jie diskutuoja apie lėlių tvarumą. Lėles mokiniai gamina kartu su šeimomis namuose. Vyresnioji karta padeda jaunesniams gaminti lėles. Kai kurie mokiniai pirmą kartą gyvenime laikė adatą rankose. Be to, tai laikas, kurį šeimos leidžia kartu. Seneliai turi galimybę pasikalbėti apie savo gyvenimo vertybes ir gyvenimo patirtį. Mokiniai taip pat turi galimybę pristatyti Pinokio istoriją savo seneliams, kurie tik vaikystėje buvo girdėję kitokią šios istorijos versiją. Šeimos ryšiai tokiu būdu gerėja.</p> <p>5 etapas. Pinokio nuotykių inscenizacija klasėje.</p> <p>Teatro mokytojas pristato stalo teatro idėją. Vėliau mokiniai vaidina naudodamiesi visokiais daiktais – rašikliais, puodeliais ir pan. Paskui mokiniai kartu su mokytoju pasirenka norimas knygos scenas, įrodančias, kad išsilavinimas yra vertybė. Scenarijus rašomas kartu. Kadangi lėlės jau pagamintos, organizuojamas lėlių paradas, mokiniai išrenka geriausias lėles, aiškiausiai reprezentuojančias personažus. Jie turi pagrįsti savo pasirinkimą. Visi mokiniai turi galimybę pabandyti vaidinti, piešti dekoracijas ar dalyvauti pasiruošimuose. Išrenkami geriausi aktoriai, kurie vaidins publikai.</p> <p>6 etapas. Pasirodymas mokyklos bendruomenei renginio metu.</p> <p>Žiūrovai – mokyklos bendruomenės nariai: jaunesni mokiniai, tėvai (globėjai, rūpintojai), seneliai, mokytojai.</p>
<p>MEDŽIAGOS, IŠTEKLIAI, TECHNINIAI REIKALAVIMAI</p>	<p>Karlo Kolodžio knyga „Pinokio nuotykiai“, medžiagos lėlių gamybai (kojinės, pirštinės).</p>

ĮKELTOS
NUOTRAUKOS AR
VAIZDO ĮRAŠAI

6.5. Popamokinė veikla bibliotekose

PARTNERIS	Asociacija „Sinaptica“ – Rumunija
TEMA	Bibliotekininkų, mokytojų ir senjorų bendradarbiavimas plėtojant neformaliojo pilietiškumo ugdymo veiklas
VEIKLOS PAVADINIMAS	Popamokinė veikla bibliotekose
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	Pradinių klasių mokiniai Vidurinių mokyklų mokiniai Bibliotekininkai Mokytojai
TRUKMĖ	1 valandą
VIETA	Biblioteka
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Susieti su mokyklos mokymo programa naudojant pasakas ir lėlių teatrą; • Siekti, kad vaikai susipažintų su teorinėmis temomis, tokiomis kaip teisės, atsakomybė, socialinis įsitraukimas.
VEIKLOS APRAŠYMAS	<p>Toliau aprašytas veiklas bibliotekininkai sukūrė savarankiškai, remdamiesi trumpu projekto pristatymu.</p> <p>Veikla buvo organizuojama įvairiose bibliotekose. Vienoje bibliotekoje bibliotekininkai pradėjo nuo bendro projekto aprašymo. Tada jie su mokytoja</p>

aptarė ugdymo turinį, susijusį su aktyviu pilietiškumu. Kartu nustatė metodus, tinkamus vaikams. Taip pat bibliotekininkai su senjorais diskutavo apie tai, kaip senjorus paversti aktyviu pedagoginiu šaltiniu pristatant pasirinktas teises per lėlių teatro priemonėmis pristatomą pasaką.

Bibliotekininkai parengė scenarijų ir teatro komplektą, pristatymą ir papildomo ugdymo medžiagą, skirtą 11–14 metų vaikams. Ši pagalbinė mokomoji medžiaga sukurta remiantis mokyklos metodika, naudojama klasėje. Pristatymas apima pagrindinę informaciją apie pilietines teises ir jų aktualumą. Papildomą mokomąją medžiagą sudaro viktorinos žaidimas su spausdintomis kortelėmis. Ant kortelių išspausdinti trumpi klausimai apie teises ir pilietybę.

1. Pirmoje veiklos dalyje vaidinamas spektaklis. Tada mokiniai turėjo galimybę susipažinti su lėlėmis ir eksperimentuoti vaidindami. Paskutinėje užsiėmimo dalyje bibliotekininkės, naudodamos PPT pristatymą, vedė atvirą diskusiją su vaikais apie teises, teisių prasmę ir teisių gynimo svarbą, atsakomybę jomis naudojantis. Paskutinėje užsiėmimo dalyje dalyvaujantys senjorai buvo kviečiami pasidalinti prisiminimais apie komunistinį laikotarpį, kai tam tikros teisės nebuvo suteiktos arba suteiktos netinkamai.

2. Antroje bibliotekoje bibliotekininkai paruošė nedidelius popieriaus lapelius su iš anksto suformuotais figūrų kontūrais, kurių kiekviena simbolizuoja konkrečią teisę. Šis metodas tinkamesnis 6–8 metų amžiaus vaikams. Tokia veikla sukurta be mokytojų ar auklėtojų pagalbos; vietoj jų kviečiami senjorai.

Pirmiausia vaidinamas spektaklis. Tada senjorai pradėjo nuo svarbiausių spektaklio scenų ir dalijosi su vaikais gyvenimo patirtimi nuo komunistinio laikotarpio iki šių dienų, lygindami diktatūros amžių, kai daugelis teisių buvo tik deklaruojamos, bet negerbiamos, su dabartiniu laikotarpiu, kai žmonės turi daug teisių ir laisvių. Senjorai paaiškino, kodėl svarbu, kad teisės būtų ginamos kiekvieną dieną, jomis naudojantis atsakingai.

Paskutinėje užsiėmimų dalyje vaikai buvo kviečiami nuspalvinti iš anksto parengtus popieriaus lapelius (knygos skirtukus). Kiekvienas piešinys susietas su teise, o vaikai turėjo paaiškinti, kokią teisę jie atpažįsta ir kokia tos teisės prasmė. Žinoma, viena įdomiausių veiklų buvo praktinis užsiėmimas, kai vaikai, padedami bibliotekininkų, paverčia visą kambario erdvę šventiška.

**MEDŽIAGOS,
IŠTEKLIAI,
TECHNINIAI
REIKALAVIMAI**

Pirmoji biblioteka naudojo lėlių rinkinį Ileanos Samzianos pasakai, nešiojamąjį kompiuterį, PPT pristatymą, pačių pagamintus pristatymo lapus apie teises. Antroji biblioteka naudojo lėlių rinkinį pasakai „Pinokio nuotykių“, balionus,

spalvotus pieštukus ir piešinius spalvinti.

ĮKELTOS
NUOTRAUKOS AR
VAIZDO ĮRAŠAI

6.6. Vietos profesinės mokyklos dalyvavimas

PARTNERIS	Make it Better – Portugalija
TEMA	Profesinės mokyklos dalyvavimas
VEIKLOS PAVADINIMAS	Lėlių gamybos dirbtuvės
TIKSLINĖ(S) GRUPĖ(S)	15–16 metų mokiniai Mokytojai
TRUKMĖ	3 mėnesiai
VIETA	Klasė
VEIKLOS TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Naujų lėlių konstravimo (gamybos) technikų mokymasis; • Įgytų žinių taikymas planuojant veiklą vaikų priežiūros darbuotojų rengimo veiklose; • Pjesių ištraukų vaidinimas; • Mokyklai skirtos ir pedagoginės įrangos įsigijimas; • Pagrindinių teisių svarbos, jų istorijos suvokimas ir tos svarbos perteikimas jaunesniems mokiniams.
VEIKLOS	Šioje veikloje dalyvavo vietinės profesinės mokyklos studentai. Projekto mokymų

<p>APRAŠYMAS</p>	<p>dalyviai apmokė vaikų priežiūros darbuotojų rengimo kurso mokinius, kaip paruošti lėles ir spektaklius, kurie bus pristatyti vietos pradinėms mokykloms. Tokia veikla leido šiems studentams geriau suvokti pagrindinių teisių svarbą ir kovą už jų priėmimą.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Iš pradžių mokiniai sukūrė galvą iš modelino, tada perpjovė ją per pusę, priekinę ir užpakalinę galvos dalis. 2. Abi dalis sudėjo į plastikinį dubenį ir padengė gipsu, sumaišytu su vandeniu. 3. Po džiovinimo jie nuėmė sausą gipsą ir ištraukė modelinę galvą, palikdami tik gipsinę galvos formą. 4. Į formą klojo kelis sluoksnius popieriaus, prieš tai suvilgyto skaidrių klijų ir vandens mišiniu, kol įgaus tvirtą struktūrą (5–6 sluoksniai). 5. Popieriui išdžiūvus nuėmė formą ir sujungė abi galvos dalis. 6. Tada paskutiniu popieriaus sluoksniu išlygino veidą ir, jam išdžiūvus, nudažė baltu rašalu, o paskui savo pasirinkta spalva. 7. Drabužius siuvo iš audinių pagal pateiktas formas, o rankas gamino iš medžio (forma pateikiama anksčiau). 8. Galvą prijungė prie kūno spaustuku, o rankas – karštais klijais. 9. Lėles dekoravo pagal savo skonį – vilna plaukuose, nudažytomis ar priklijuotomis akimis, burna ir nosimi. 10. Galiausiai mokiniai paruošė spektaklio „Pinokio nuotyčiai“ ištrauką ir pristatė mokyklos bendruomenei. <p>Po viso lėlių ir scenarijų paruošimo mokiniai parengė dalį spektaklio „Pinokio nuotyčiai“, kelis kartus prisistatė įvairioms auditorijoms nuo priešmokyklinio ugdymo iki I ir II pakopos mokinių, po pasirodymo aptardami pjesės turinį ir jo aliuzijas į teises.</p>
<p>MEDŽIAGOS, IŠTEKLIAI, TECHNINIAI REIKALAVIMAI</p>	<p>Gipsas, modelinas, plastikiniai dubenys, pergamentinis popierius, skysti klijai, teptukai, padėklas, dažai, audiniai, karšti klijai, spaustukai, vilna.</p>

ĮKELTOS
NUOTRAUKOS AR
VAIZDO ĮRAŠAI

